

ระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*

A TEACHING PROFESSIONAL SKILLS DEVELOPMENT SYSTEM FOR STUDENT

TEACHERS OF SOCIAL STUDIES DEPARTMENT,

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA

UNIVERSITY

พระมหาอานนท์ อานนโท (ศรีชาติ), พระมหาสมบุญ สุธมโม และ พระวิเทศพรหมคุณ

Phramaha Arnon Arnanto (Srichad), Phramaha Somboon Suthummo

and Phra Widesbrommakun

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

the Requiements for the Degree of Master of Education Teaching Social Studies

Email: Arnonarnanto@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาคุณลักษณะองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2.เพื่อประเมินความต้องการเกี่ยวกับระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3.เพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 4.เพื่อประเมินและรับรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิของการพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ5.เพื่อนำเสนอระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 17 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำผล การสังเคราะห์ที่ได้พัฒนาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธี 6'C Technic และใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เพื่อตรวจสอบ และยืนยันความถูกต้องของข้อมูล และดำเนินการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 13 รูป/คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพการพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู ให้สมบูรณ์ จากนั้นนำเสนอระบบที่ได้ไปประเมินยืนยันระบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ด้วยการประเมิน

* Received July 3, 2023; Revised March 11, 2024; Accepted April 25, 2024

เฉพาะด้านประเมินความตรง (Validity) ความเที่ยง (Reliability) และการหาฉันทมติ (Consensus) ว่ามีความสมบูรณ์ในเนื้อหาสาระ คุณภาพ คุณลักษณะ คุณค่า ความเหมาะสม ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Connoisseurship) จำนวน 5 ท่าน และสรุปข้อค้นพบ และสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. คุณลักษณะองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย การพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู คือ สภาพทั่วไปที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้เข้าไปฝึก ประกอบด้วย 1. บริบทโรงเรียน 2. หลักสูตร 3) ครูผู้สอน 4. เนื้อหาสาระ และ 5. การจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพนิสิตครู คือ การเรียนรู้แก้ไขปัญหาสำหรับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษาใน 7 ด้าน คือ 1. ด้านการเตรียมการสอนและสื่อการสอน 2. ด้านการดำเนินการสอน 3. ด้านนักศึกษา 4. ด้านอาจารย์นิเทศก์ 5. ด้านครูพี่เลี้ยง 6. ด้านโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 7. ด้านการวิจัยในชั้น และทักษะวิชาชีพ คือ การเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ความชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในงานวิจัยนี้ คือ การพัฒนาทักษะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ใน 3 ด้าน คือ 1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2. ทักษะด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และเทคโนโลยี และ 3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรมจริยธรรม

2. ระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย มี 4 ประการ คือ 1. ทักษะดี หมายถึง ด้านการสอน ด้านการผลิตสื่อ ด้านการควบคุมชั้นเรียน ด้านการบรรยาย ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการปรับตัว 2. มีแผนการสอน หมายถึง มีมาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ 3. สื่อสารเก่ง หมายถึง มีมนุษยสัมพันธ์ เมธีแตกฉาน วาจาผ่องใส ใส่ใจผู้ฟัง สื่อสารตรงเป้า เข้าประเด็น และมีจรรยาบรรณดี และ 4. เด่นเทคโนโลยี หมายถึง การเรียนรู้แบบไฮบริด เทคโนโลยีจากเกม การเรียนรู้แบบไมโคร เทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติ และการเล่าเรื่องผ่านสื่อดิจิทัล

3. ผลประเมินและรับรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิของการพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยพิจารณาจากเกณฑ์ (Rating Scale) 5 ระดับ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมทุกด้าน เท่ากับ 5.00

คำสำคัญ: ระบบการพัฒนา; ทักษะวิชาชีพ; การสอนสำหรับนิสิตครู; วิชาสังคมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1. to study the characteristics of knowledge about the teaching professional skills development system for student teachers; Social Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University 2. To assess the need for teaching professional skills development system for teacher students. Social Studies

Mahachulalongkornrajavidyalaya University A a teaching professional skill development system for teacher students Social Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University 4. to evaluate and certify the quality of the development of teaching professional skills development system for student teachers. Social Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University and 5. to present a teaching professional skills development system for student teachers. Social Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University by collecting qualitative data with in-depth interviews with experts in specific fields A total of 17 photographs/person were analyzed qualitatively. The results were used to synthesize the development system for developing teaching professional skills for teacher students. Social Studies Qualitative data were analyzed using the 6'C Technic method and a triangular examination of data collection methods was used. (Methodological triangulation) to check and confirm the accuracy of the data. And conducting focus group discussions from experts in specific fields. A total of 13 photographs/person to inspect the quality of the development of teaching professional skills development system for student teachers to complete. then present the system to be evaluated and confirmed by experts with specific expertise With specific assessments. validity. reliability. and consensus that are complete in content. quality. characteristics. value. suitability. correctness. and completeness. from a special group of experts (Connoisseurship) of 5 persons and summarized the findings and synthesize new knowledge

The research results are as follows.

1. Characteristics of the body of knowledge about teaching professional skills development system for student teachers. Social Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University comprises teaching professional skills development for teacher students. i.e. general conditions that occur within schools or educational institutes where vocational training students have practiced. consisting of 1) school context 2) curriculum 3) teachers. 4) content and 5) learning management Student teacher professional practice is learning to solve problems for professional practice in educational institutions in seven aspects: 1) Teaching preparation and teaching media 2) Teaching operations 3) Students 4) Teachers supervisors. 5) mentor teachers. 6) teachers professional training schools. and 7) in-level research. And professional skills are learning. practicing. and developing regularly until they become proficient. expertise. and clarity in any particular subject. The purpose of this research was to develop professional teacher skills in the 21st century in three aspects: 1) learning and innovation skills. 2) information. communic

ation and technology skills. and 3) life and career skills that are strong in ethics. moral ethics

2. Systems for teaching professional skill development for student teachers Social Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University consists of 4 aspects: 1) good skills means teaching. media production. class control Lecture Creativity and adaptation. 2) Having a teaching plan means having learning standards. learning essence Learning objectives. content. learning activities 3) Good communication means having good human relations. skillful Methi. clear speech. attentive to the audience. communicating directly to the point. and 4) outstanding technology means hybrid learning. technology from games micro learning 3D printing technology and digital storytelling

3. Assessment results and quality certifications from experts on the development of teaching professional skills development system for student teachers. Social Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University By considering the criteria (Rating Scale) of 5 levels. it was found that the appropriateness was at the highest level. which has an overall average of all aspects equal to 5.00

Keywords; development system; professional skills; student teachers; social studies

บทนำ

บริบทสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้คนมีการเคลื่อนย้ายจากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็ว สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2565) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นยุคเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในวงการการศึกษาเป็นอย่างมาก มีทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และการสอนใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทฤษฎีที่ได้รับความนิยมและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก คือ ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ทำให้มุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม การสอนที่เน้นให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยอาศัยความสามารถและจิตวิทยาการสอนส่วนตัว มาเป็นการให้ครูนำความรู้ทางด้านจิตวิทยาของการเรียนรู้มาใช้ในการจัดเตรียมการสอนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติ และกระทำด้วยตนเอง (พนมนคร มีราคา, 2560)

การศึกษา จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การที่จะพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมต้องเริ่มตั้งแต่เด็กสถาบันที่มีส่วน

เสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กได้แก่สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เกิดเกี่ยวข้องและเริ่มการเรียนรู้การดำรงชีวิตและได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี ตลอดจนเสริมสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ แต่เนื่องจากปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพในการหาเลี้ยงครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนลูกได้อย่างเพียงพอ การอบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจึงตกเป็นของโรงเรียน โดยมีหลักสูตรบทเรียน วิธีการ และการประเมินผลอย่างมีระบบ จุดมุ่งหมายประการสำคัญของการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในประเทศใดก็ตาม ก็คือการสร้างความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชนของชาติ ในอันที่จะดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพทั้งต่อส่วนตัวและส่วนรวม (สิริวรรณ ศรีพหล, 2548) และการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน จุดมุ่งหมายสำคัญของรายวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองดีของประเทศ อันเป็นรากฐานของพลโลกต่อไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาหรือสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ความคิด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดีตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเอง จากความรู้ที่ได้เรียน (วิภาพรรณ พินลา, 2560) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีนโยบายและแนวทางในเรื่องการจัดการเรียนรู้ โดยได้ให้ความสำคัญกับความสามารถด้านการคิด และการแก้ปัญหาโดยได้กำหนดไว้ในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ ประการที่สอง ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ ประการที่สาม ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ประการที่สี่ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประการที่ห้า ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ทั้งนี้ การปฏิรูประบบการจัดการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอน จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือ เป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล และต้องจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจารณ์

สร้างสรรค์ และค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้า มิใช่ความรู้ที่ได้รับจากครูผู้สอน แต่เพียงแหล่งเดียว โดยครูผู้สอนต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำ สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชา วิธีการเหล่านี้ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีนิสัยสนใจใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และเป็นคนคลั่งการเรียนรู้ อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิชัย ตันศิริ, 2547)

การปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูในประเทศไทย โดยเริ่มขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการผลิตครู 4 ปีเป็นหลักสูตรการผลิตครู 5 ปีมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงมากขึ้น ส่งผลให้สถาบันผลิตครูต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนรายวิชาเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Field Experiences) ใหม่ ซึ่งสถาบันผลิตครูแต่ละแห่งมีการจัดการเนื้อหาและกิจกรรมที่จัดให้แก่นักศึกษาในแต่ละรายวิชา จำนวนหน่วยกิต และการกำหนดให้นักศึกษาเรียนแต่ละรายวิชาในปีการศึกษาต่าง ๆ แตกต่างกันไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริงจากโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเป็นครูที่ปรึกษา และการพัฒนาบุคลิกลักษณะความเป็นครู ซึ่งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการฝึกสอนถือเป็นส่วนสำคัญของการผลิตครู จากการศึกษาของ (Ozek, 2009) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอนของนักศึกษาครูในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ประสบการณ์ในการสอนส่งผลต่อการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เนื่องจากนักศึกษาได้ตระหนักรู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งในการสอนของตนเอง รวมถึงทัศนคติที่มีต่อการสอน และการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่หลากหลาย ส่วน (Guyton. E.. & McIntyre. D. J., 1990) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์สอนที่เป็นส่วนสำคัญของการผลิตครู พบว่า ประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติการสอนมีประโยชน์อย่างมาก และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการเรียนวิชาชีพครู หลังจากที่ได้มอบหมายงานให้กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบระหว่างครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เพื่อให้มั่นใจว่าการฝึกประสบการณ์นั้นเกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งการให้คำปรึกษาเป็นส่วนสำคัญของการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาซึ่งมักเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษามหาวิทยาลัย ครู และนักศึกษาฝึกสอน เพื่อที่จะเตรียมนักศึกษาครูที่ดีสำหรับการสอนในชั้นเรียน

วิชาชีพในรายวิชาการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานในชั้นเรียน พบว่ามีปัญหาหลายประการในการดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพ เช่น การกำหนดเวลาให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพซึ่งไม่สอดคล้องกับตารางเรียนของนักศึกษาที่เรียนในสถาบันผลิตครูการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเน้นการบรรยายทำให้นักศึกษาไม่มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงานจริง อาจารย์พี่เลี้ยงไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา เช่นกับ (เอกภูมิ ชาตรี และคณะ, 2563) ได้ศึกษาถึงผลการสัมมนาหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านมา ยังพบว่า นักศึกษาประสบปัญหาหลายด้านเช่น ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยเฉพาะการเลือกประเด็นปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากในหลักสูตรนักศึกษาได้เรียนวิชาวิจัยทางการศึกษา ซึ่งกระบวนการทำที่มีลักษณะเป็นเชิงวิชาการ ในขณะที่การทำวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นกระบวนการวิจัยที่ไม่เป็นทางการทำให้นักศึกษาไม่สามารถปรับกระบวนการวิจัยได้ และ (สโรชา คล้ายพันธุ์, 2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา สถาบัน

การพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการฝึกปฏิบัติการสอนควรมีการสอนที่หลากหลาย เพิ่มเนื้อหาและวิธีการสอนที่น่าสนใจ สถาบันการพลศึกษาควรมีการจัดปฐมนิเทศให้กับนักศึกษา ก่อนออกฝึกประสบการณ์การสอนและนักศึกษาควรรู้จักวิธีการ บูรณาการการสอนให้เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้ ในส่วนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้ระยะเวลา 3 ภาคการศึกษา ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา พ.ศ.2562 (4 ปี) เพื่อยกระดับมาตรฐานการฝึกหัดครูให้สูงขึ้น โดยมุ่งหวังว่านิสิตจะมีทักษะในการสอนและปฏิบัติงานในหน้าที่ครูอย่างมีประสิทธิภาพทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาถึงระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อจะได้ทราบถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษาของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา และระบบการพัฒนาทักษะการปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษาของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่จะเป็นการเตรียมพร้อมครูสังคมศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอน วิธีการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู การบริการวิชาการแก่สังคม การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อประเมินความต้องการเกี่ยวกับระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development = R&D) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาในภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) รวมถึงมีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) โดยผู้วิจัยได้กำหนดระบบการวิจัย แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) (R1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. เพื่อศึกษาเอกสารปฐมภูมิ ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา คัมภีร์ ระบบ การพัฒนาทักษะวิชาชีพ การสอนสำหรับนิสิตครู การสอนสังคมศึกษาและศึกษาเอกสารทุติยภูมิ และศึกษาข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ จากเอกสาร หนังสือ ตำราวิชาการ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศ

2. รวบรวมเอกสารตรวจสอบคุณภาพข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพเอกสาร ตรวจสอบคุณค่าของ เอกสาร วิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ ได้รอบการวิจัยและเป็นแนวทางสร้าง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกรวบรวมข้อมูล กำหนดกรอบทฤษฎีและแนวทางสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview Research) (R1) เพื่อประเมิน ความต้องการเกี่ยวกับระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยดำเนินการดังนี้

1. ทำการร่างแบบสัมภาษณ์ระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง ตรวจสอบความตรงเชิง พิณิจ (Face Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้ง 2 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขแล้ว พร้อม โครงร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องโครงสร้างวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3. เชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่ นิสิตสังกัดและสถานศึกษาที่นิสิตเข้าฝึกประสบการณ์ กลุ่มหัวหน้ากลุ่มหรือครูพี่เลี้ยง กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมจำนวนทั้งสิ้น 17 รูป/คน

4. ดำเนินการสัมภาษณ์ (in-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 รูป/ท่าน วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 6'c Technic Analysis การทำ Matrix Analysis และวิธีการยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล Triangulation Technic การยืนยัน 3 เส้า ยืนยันจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คน 3 ท่านได้ผลลัพธ์ตรงกัน

5. นำผลการ สังเคราะห์ที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 จัดทำระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับ นิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับร่าง) และเป็นแนวทางในการสร้าง แบบคำถามสนทนากลุ่มย่อยในขั้นตอนสนทนากลุ่ม

6. ผู้วิจัยนำระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับร่าง) และคำถามสนทนากลุ่ม ตรวจสอบ Face Validity โดย อาจารย์ที่ ปรึกษาทั้ง 2 ท่าน ปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) (D1) เพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพ การสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับร่างที่ 1)

1. เชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มตามคุณสมบัติที่กำหนด แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านระบบการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการสอนสังคมศึกษา ด้านการนิเทศนิตศร ด้านหลักสูตรและการสอน รวมจำนวนทั้งสิ้น 13 รูป/คน

2. เข้าพบผู้ร่วมสนทนากลุ่มด้วยตนเอง แนะนำ ทีมผู้วิจัย อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย บทบาท สมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมวิจัย ขออนุญาตให้ลงนามเอกสารยินยอมเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม จากนั้น นัดหมายวันเวลาการทำการสนทนากลุ่ม

3. ทีมผู้วิจัยดำเนินการทำการสนทนากลุ่มตามนัดหมาย พร้อมเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงแนวคำถามสนทนากลุ่มที่ผ่านการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพิจารณาโครงร่าง คุชฌินิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

4. เริ่มดำเนินการสนทนากลุ่ม ประเมินระบบฯ ตามลำดับประเด็นคำถามสนทนากลุ่ม ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมงซึ่งผู้วิจัยใช้ทักษะการสังเกตที่ดีภายหลังเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่มซึ่งทีมผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทันทีเพื่อหาประเด็นย่อย และหัวข้อหลักที่ได้จากการสนทนากลุ่มพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มร่วมกันกับทีมผู้ช่วยวิจัย และอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมคุชฌินิพนธ์

5. ทำการสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 6'c Technic Analysis การทำ Matrix Analysis และวิธีการยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล Triangulation Technic จัดทำระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตศร สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Connoisseurship) (R2) เพื่อประเมินและรับรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิของการพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตศร สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ร่างฉบับที่ 2)

1. เมื่อได้ระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตศร สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจากการวิจัยทางเอกสาร ทางสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อยแล้ว นำข้อมูลทั้งหมดในส่วนที่เกี่ยวข้องมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีด้วยเทคนิค 6'C เพื่อให้ได้ ระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตศร สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ครบถ้วนมากที่สุด เพื่อยืนยัน ประเมิน ตัดสิน โดยการนำเสนอในการประชุมผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Connoisseurship) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านระบบการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการสอนสังคมศึกษา ด้านการนิเทศนิตศร และด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 5 ท่าน ในการประเมินเฉพาะด้านประเมินความตรง (Validity) ว่ามีความสมบูรณ์ในเนื้อหาสาระ คุณภาพ คุณลักษณะ คุณค่า ความเหมาะสม ถูกต้อง ครบถ้วนเพียงพออย่างไรในแง่เนื้อหา โครงสร้าง และการคาดการณ์การใช้ในปัจจุบันและอนาคต และความเที่ยง (Reliability) ในแง่มุมสถานที่ เวลา ปัจจัยแวดล้อม และการหาฉันทมติ (Consensus) วิภาษวิธี ตัดสินความเหมาะสม ถูกต้อง การนำมาใช้เชิงปฏิบัติของแบบจำลองว่ามีคุณภาพที่เหมาะสมระดับอย่างไร ซึ่งต้องอาศัยทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการประเมินและตัดสินระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตศร สาขาวิชาสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และแบบคำถามสำหรับการประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ขอรับการตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) และขอคำแนะนำ ข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมนำกลับมาปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอระบบ (D2) เพื่อนำเสนอระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากการวิจัยทางเอกสารทางสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย และประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิเศษแล้ว นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 6'c Technic Analysis การทำ Matrix Analysis และวิธีการยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล Triangulation Technic จัดทำระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครูสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ ระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ศึกษาระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู ดังกล่าว ด้วยกระบวนการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ โดยอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญจากข้อค้นพบในการวิจัย รายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย การพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู คือ สภาพทั่วไปที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้เข้าไปฝึกประกอบด้วย 1. บริบทโรงเรียน 2. หลักสูตร 3. ครูผู้สอน 4. เนื้อหาสาระ และ 5. การจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพนิสิตครู คือ การเรียนรู้แก้ไขปัญหาสำหรับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษาใน 7 ด้าน คือ 1. ด้านการเตรียมการสอนและสื่อการสอน 2. ด้านการดำเนินการสอน 3. ด้านนักศึกษา 4. ด้านอาจารย์นิเทศก์ 5. ด้านครูพี่เลี้ยง 6. ด้านโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 7. ด้านการวิจัยในชั้น และทักษะวิชาชีพ คือ การเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ความชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งในงานวิจัยนี้ คือ การพัฒนาทักษะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ใน 3 ด้าน คือ 1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2. ทักษะด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และเทคโนโลยี และ 3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับ ชนัณภรณ์ อารีกุล และคณะ (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู 2. องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 192.67 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.000 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 104 ค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.85 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.90 ค่าดัชนีวัดระดับ

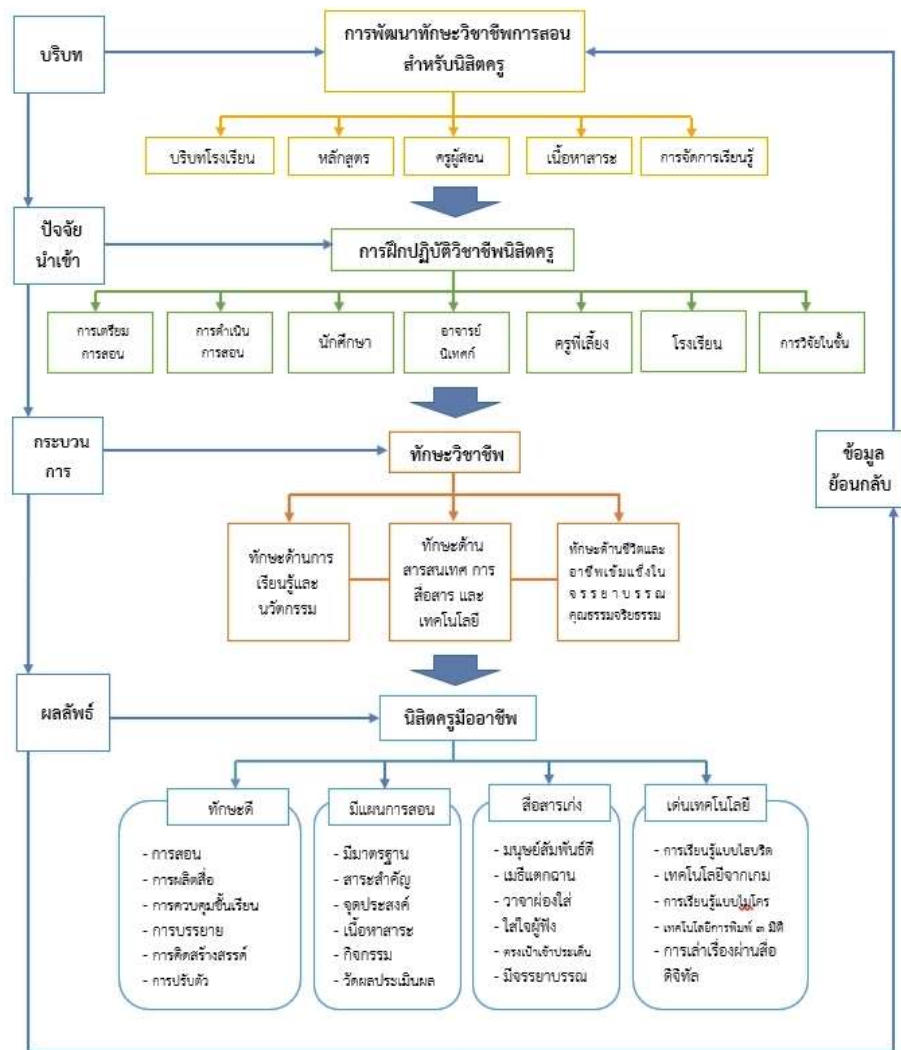
ความกลมกลืนที่ปรับค่า แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.85 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.99๙๙ ค่าเฉลี่ย กำลังสองของเศษเหลือในรูปของคะแนนมาตรฐาน (RMSEA) เท่ากับ 0.065 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง 0.29 ถึง 0.95 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 (ชนันภรณ์ อารีกุล และคณะ, 2561)

2. ระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย มี 4 ประการ คือ 1. ทักษะดี หมายถึง ด้านการสอน ด้านการผลิตสื่อ ด้านการควบคุมชั้นเรียน ด้านการบรรยาย ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการปรับตัว 2. มีแผนการสอน หมายถึง มีมาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ 3. สื่อสารเก่ง หมายถึง มีมนุษยสัมพันธ์ มีเมตตาถ้อยคำ วาจาอ่อนโยน ใส่ใจผู้ฟัง สื่อสารตรงไป เข้าประเด็น และมีจรรยาบรรณดี และ 4. เด่นเทคโนโลยี หมายถึง การเรียนรู้แบบไฮบริด เทคโนโลยีจากเกม การเรียนรู้แบบไมโคร เทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติ และการเล่าเรื่องผ่านสื่อดิจิทัลสอดคล้องกับ สิทธิชัย ลายเสมา (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระบบการเรียนรู้ร่วมกันด้วยทีมเสมือนจริงในภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบภควันตภาพโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการวิจัย ได้แก่ ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดระบบ ระยะเวลาที่ 2 การพัฒนาระบบ ระยะเวลาที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ระยะเวลาที่ 4 การศึกษาผลการใช้ระบบ และระยะเวลาที่ 5 การประเมินผลรับรองระบบ โดยองค์ประกอบระบบที่พัฒนาขึ้นมีโดยองค์ประกอบ ได้แก่ 1. ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบภควันตภาพ วัตถุประสงค์ คุณลักษณะผู้เรียน และคุณลักษณะผู้สอน 2. กระบวนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนจัดการเรียนการสอน และขั้นตอนประเมินผล โดยการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนตามกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นศึกษาเนื้อหา ขั้นสร้างโอกาส ขั้นสำรวจ ขั้นกำหนดกรอบปัญหา ขั้นก่อกำเนิดความคิด ขั้นวางแผนการแก้ปัญหา และขั้นยอมรับ 3. ผลลัพธ์ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกัน 4. การควบคุม ได้แก่ การติดตามการเรียนและกำหนดระยะเวลาการตรวจผลงาน และ 5. ผลป้อนกลับ ได้แก่ คะแนนความคิดสร้างสรรค์ และคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน ซึ่งจากระยะการดำเนินการวิจัย และองค์ประกอบระบบข้างต้นส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยระบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 คะแนนความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียนหลังเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกสูงชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และนักศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อระบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด (สิทธิชัย ลายเสมา, 2557)

องค์ความรู้วิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครูสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เป็น แบบจำลองระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู ตามแผน ARNANTO MODEL ดังภาพ

อธิบายแผนภาพ แบบจำลองระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู ตามแผน ARNANTO MODEL ได้ดังนี้

กรอบความคิดทางด้านหลักการพัฒนา หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงานและเกณฑ์ต่างๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การกำหนดองค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย 1. บริบท (Context) 2. ปัจจัยนำเข้า (Input) 3. กระบวนการ (Process) 4. ผลลัพธ์ (Output) และ 5. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

การพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู หมายถึง สภาพทั่วไปที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้เข้าไปฝึก ประกอบด้วย 1. บริบทโรงเรียน 2. หลักสูตร 3. ครูผู้สอน 4. เนื้อหาสาระ และ 5. การจัดการเรียนรู้

การฝึกปฏิบัติวิชาชีพนิสิตครู หมายถึง การเรียนรู้แก้ไขปัญหาสำหรับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษาใน 7 ด้าน คือ 1. ด้านการเตรียมการสอนและสื่อการสอน 2. ด้านการดำเนินการสอน 3. ด้านนักศึกษา 4. ด้านอาจารย์นิเทศ 5. ด้านครูพี่เลี้ยง 6. ด้านโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 7. ด้านการวิจัยในชั้น

ทักษะวิชาชีพ หมายถึง การเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ความชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในงานวิจัยนี้ คือ การพัฒนาทักษะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ใน 3 ด้าน คือ 1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2. ทักษะด้านสารสนเทศ การสื่อสารและเทคโนโลยี และ 3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรมจริยธรรม

นิสิตครูมืออาชีพ หมายถึง หลักปฏิบัติของนิสิตครู ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1. ทักษะดี หมายถึง ด้านการสอน ด้านการผลิตสื่อ ด้านการควบคุมชั้นเรียน ด้านการบรรยาย ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการปรับตัว 2. มีแผนการสอน หมายถึง มีมาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ 3. สื่อสารเก่ง หมายถึง มีมนุษยสัมพันธ์ดี เมธีแตกฉาน วาจาพ้องใส ใฝ่ใญ่ผู้ฟัง สื่อสารตรงเป้าเข้าประเด็น และมีจรรยาบรรณดี และ 4. เด่นเทคโนโลยี หมายถึง การเรียนรู้แบบไฮบริด เทคโนโลยีจากเกม การเรียนรู้แบบไมโคร เทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติ และการเล่าเรื่องผ่านสื่อดิจิทัล

จากภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า การพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู ต้องมีระบบกระบวนการรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงานและเกณฑ์ต่างๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการกำหนดองค์ประกอบของระบบนั้นประกอบด้วย 1. บริบท (Context) 2. ปัจจัยนำเข้า (Input) 3. กระบวนการ (Process) 4. ผลลัพธ์ (Output) และ 5. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) สามารถอธิบายได้ดังนี้

บริบท (Context) คือ สภาพทั่วไปที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้เข้าไปฝึก ประกอบด้วย 1. บริบทโรงเรียน 2. หลักสูตร 3. ครูผู้สอน 4. เนื้อหาสาระ และ 5. การจัดการเรียนรู้

ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ การเรียนรู้แก้ไขปัญหาสำหรับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษาใน 7 ด้าน คือ 1. ด้านการเตรียมการสอนและสื่อการสอน 2. ด้านการดำเนินการสอน 3. ด้านนักศึกษา 4. ด้านอาจารย์นิเทศ 5. ด้านครูพี่เลี้ยง 6. ด้านโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 7. ด้านการวิจัยในชั้น

กระบวนการ (Process) คือ การเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ความชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในงานวิจัยนี้ คือ การพัฒนาทักษะความเป็นครูวิชาชีพใน

ศตวรรษที่ 21 ใน 3 ด้าน คือ 1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2. ทักษะด้านสารสนเทศ การสื่อสารและเทคโนโลยี และ 3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพเข้มแข็งในจรรยาบรรณคุณธรรมจริยธรรม

ผลลัพธ์ (Output) คือ การฝึกปฏิบัติอย่างมืออาชีพของการฝึกประสบการณ์นิสิตครูที่ต้องมีหลักเกณฑ์ของการปฏิบัติ เพื่อให้การฝึกสอนออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1. ทักษะดี หมายถึง ด้านการสอน ด้านการผลิตสื่อ ด้านการควบคุมชั้นเรียน ด้านการบรรยาย ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการปรับตัว 2. มีแผนการสอน หมายถึง มีมาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และวัดผลประเมินผล การเรียนรู้ 3. สื่อสารเก่ง หมายถึง มีมนุษยสัมพันธ์ดี เมธีแตกฉาน วาจาพ้องใส ใฝ่ใญ่ผู้ฟัง สื่อสารตรงเป้าเข้าประเด็น และมีจรรยาบรรณดี และ 4. เด่นเทคโนโลยี หมายถึง การนำเทคโนโลยีการศึกษา มาออกแบบการเรียนรู้ร่วมกับสภาพแวดล้อม บริบทที่เหมาะสมที่สุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยสร้างวินัยจากการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และช่วยการพัฒนาทักษะพื้นฐานให้ทันสมัย มีดังนี้ 1. การเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) คือ การเรียนรู้แบบผสมผสานหรือแบบไฮบริด เป็นระบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้างให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้ในหลากหลายระบบ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบหรือทำกิจกรรมที่ช่วยให้การเรียนรู้ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ 2. เทคโนโลยีจากเกม (Gamification) คือ เป็นการดึงเอาเทคโนโลยีการศึกษามาผสมเข้ากับการออกแบบเกมที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้ในบทเรียนหรือการทบทวน รวมไปถึงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานมากยิ่งขึ้น 3. การเรียนรู้แบบไมโคร (Microlearning) คือ แหล่งเรียนรู้ขนาดเล็กหรือ Microlearning ที่ผู้ใช้งานทุกคนสามารถเลือกเรียนรู้ได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นระบบคอนเทนต์ให้ความรู้ที่สั้นกระชับ ย่อยง่าย และตัวผู้เรียนเองก็สามารถเลือกเรียนรู้ในเรื่องที่เฉพาะเจาะจงได้ตามความต้องการ เช่น การฟัง Podcast. การดู Youtube video 4. เทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติ (3D Printing) คือ การพิมพ์ 3 มิติเป็นกระบวนการผลิตชิ้นงานจำลองขึ้นมา จากการสั่งพิมพ์ภาพดิจิทัลให้เป็นวัตถุที่ต้องการ โดยใช้เป็นแบบก่อนผลิตชิ้นงานจริงหรือใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและสัมผัสกับวัตถุเสมือนจริง และ 4. การเล่าเรื่องผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Storytelling) คือ การสื่อสารแบบเล่าเรื่องหรือ Storytelling มีมาอย่างยาวนานและคนส่วนใหญ่ก็คุ้นเคยกันเป็นอย่างดีเริ่มตั้งแต่ การเล่านิทาน การเล่นเกม การเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นผ่านสื่อต่าง ๆ และมาจนถึงปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาร่วมกับการเล่าเรื่องให้มีความตื่นตาตื่นใจมากกว่าเดิม

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ นำข้อมูล แบบจำลองระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู ตามแผน ARNANTO MODEL กลับเข้าสู่ระบบเพื่อใช้ในการปรับปรุงปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิตระบบให้มีความเหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานสามารถนำระบบการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งจะเกิด ประโยชน์ต่อการบริหารงานด้านทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู ต้นแบบ เป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มเติมการศึกษาวิจัยที่หลากหลายวิธีมากขึ้น เช่น การวิจัยเชิงทดลอง ด้วยการนำ หลักกรรมที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะวิชาชีพการสอนสำหรับนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา ในด้านต่างๆ อาจจะใช้ในระบบของการฝึกอบรม หรือการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทักษะวิชาชีพ การสอนสำหรับนิสิตครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชนันภรณ์ อารีกุล และคณะ. (2561). *การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของ จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ (รายงานการวิจัย)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พนมนคร มีราคา. (2560). ครูต้องมีลักษณะอย่างไร... ในศตวรรษที่ 21. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ มจร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 5(2), 15-17.
- วิชัย ต้นศิริ. (2547). *โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต: แนวคิดสู่การปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาพรรณ พินลา. (2560). “แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี วิจาร์ณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21”. *วารสารปาริชาติ*. 30(1), 1-16.
- สโรชา คล้ายพันธุ์. (2557). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา สถาบัน การพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา* 8(1), 42-55.
- สิทธิชัย ลายเสมา. (2557). “ระบบการเรียนรู้ร่วมกันด้วยทีมเสมือนจริงในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบภาค วัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการ ทำงานร่วมกัน” (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ การศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- สิริวรรณ ศรีพหล. (2548). "การพัฒนาจิตสำนึกของความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธ" *วารสารวิชาการ*. 8(4), 48-60.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2565). *ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills)* สืบค้น 20 มีนาคม 2565, จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea->
- เอกภูมิ จันทรวงศ์ และคณะ. (2562). การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรการผลิตครู 5 ปี: รายวิชาการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครู. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 31(2), 150-165.
- Guyton. E.. & McIntyre. D. J. (1990). Student teaching and school experiences. In W. R. Houston (Ed.). *Handbook of research on teacher education*. New York: Macmillan.
- Ozek. Y. (2009). Overseas teaching experience: student teachers' perspectives of teaching practicum. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 1. 2541-2545.